

Po volitvah na Goriškem

Od pokrajinskih in občinskih volitev na Goriškem je poteklo že več kot pol meseca in si zato lahko naredimo o njihovem izidu popolnoma objektivno sliko. Na splošno moramo ugotoviti, da tudi te sicer upravne volitve niso povzročile nikakih korenitih sprememb ali pokazale kakih občutnih premikov v dosednji politični strukturi volilnih upravičencev.

Na tem mestu pa nas seveda zanima predvsem izid volitev v tistih občinah, kjer slovenski glasovi pridejo v poštev kot politična sila, to je v goriški, sovodenjski, števerjanski in doberdobski občini.

Kako so pri teh volitvah glasovali Slovenci? Lista SDZ je v goriški občini prejela na občinskih volitvah 1918 glasov, na pokrajinskih volitvah pa 1.880 glasov, kar predstavlja 6,91 oziroma 6,86 odstotka vseh oddanih glasov. Na občinskih in pokrajinskih volitvah leta 1961 je ta odstotek znašal 6,85, oziroma 6,70, na deželnih volitvah leta 1964 pa 6,61. Po teh podatkih lahko rečemo, da je lista SDZ v bistvu konsolidirala svoje stare pozicije, a se ji ni posrečilo, da bi pritegnila nove slovenske glasove.

V sovodenjski občini (pripominjamo, da je v vseh treh slovenskih občinah na Goriškem v veljavi večinski volilni red za občinske volitve) je lista levičarske koalicije — PSI, PCI, PSIUP — prejela na občinskih volitvah 514 glasov in 12 svetovavcev, lista SDZ pa 358 glasov in 3 svetovavce. Na občinskih volitvah leta 1961 je ista koalicija prejela 619 glasov, lista SDZ pa 384. Število glasov na obeh listah je torej letos padlo, kar med drugim pomeni, da so volivci v večjem številu oddajali preferenčne glasove posameznim kandidatom in niso tako kompaktno volili list kot na prejšnjih volitvah. Izid pokrajinskih volitev v tej občini pa je pokazal, da je SDZ sicer še vedno najmočnejša politična sila v občini, a da je v primeri z lanskimi deželnimi volitvami nazadovala za 38 glasov ali za 10%. Komunisti so na pokrajinskih volitvah prejeli 238 glasov, socialisti 271, psiupovci pa 85. Izid volitev leta 1961 pa je bil naslednji: PCI 207, PSI 380, PSIUP ni nastopil. Na lanskimi deželnimi volitvah pa je bilo stanje naslednje: PCI 213, PSI 313, PSIUP 48.

V števerjanski občini je lista Kmečko-delavske zveze na občinskih volitvah letos dobila 259 glasov in 12 svetovavcev, levičarska koalicija pa 185 glasov in 3 svetovavce. Pred 4 leti sta isti listi prejeli 253 oziroma 198 glasov. Na letošnjih pokrajinskih volitvah pa so se glasovi takole porazdelili: SDZ 268, PCI 105, PSI 73, PSIUP 17. Na istih volitvah leta 1961 pa je bil izid naslednji: SDZ 250, PCI 35, PSI 145, PSIUP ni nastopil. Na deželnih volitvah lani: SL 258, PCI 74, PSI 119, PSIUP 11.

(Nadaljevanje na 2. strani)

NEPOPUSTLJIVOST IN FANATIZEM NE BOSTA PRIPELJALA DO MIRU

Bivši britanski zunanji minister Gordon Walker je imel v Washingtonu razgovor z ameriškim zunanjim ministrom Ruskom o položaju v Vietnamu. Ob koncu razgovora je Walker izjavil časnikarjem, da bi morale Združene države poskrbeti, da ne izgube vojne v Vietnamu, čeprav naj bi pustile pri tem odprta vrata za rešitev s pogajanjem.

Bivši britanski zunanji minister pa je že prej dal v Kaliforniji izjavo, v kateri je dejal, da si je težko misliti, da bi mogle Združene države in Južni Vietnam doseči popolno zmago. Vendar si Združene države po Walkerjevem mnenju ne morejo dovoliti, da bi izgubile bitko, a morajo hkrati nadaljevati s tako politiko, ki bo jasno kazala, da se mora vojna nehati s pogajanjem.

Združene države bi morale po Walkerjevem mišljenju izkoristiti tudi vsako priložnost, da bi povzročile razkol v nasprotnem taboru, ki ni bogve kako enoten. V tem pogledu je bivši britanski zunanji minister opozoril na to, da vlada Severnega Vietnama še ni uradno odgovorila na predlog za pogajanja, ki ga je dala misija Commonwealtha. Ta zamuda je značilna, je menil Walker, tudi če bo severnovietnamski odgovor potem negativen. Walker je tudi izjavil, da komunistična Kitajska toliko časa ne bo pripravljena na pogajanja, dokler bo imela vtis, da še lahko doseže vojaško zmago.

Medtem pa je hanojska vlada že naznanila, da ne bo sprejela posredovalne misije Commonwealtha, ki jo vodi britanski ministrski predsednik Wilson, ker da britanska vlada podpira ameriške nastope v Južnem Vietnamu in zato njeno posredovanje ne more biti iskreno. Kot znano, so prispeli odklonilni odgovori tudi že iz Moskve in iz Pekinga. Tako se zdi, da ne bo imela misija nobenega uspeha. Kljub temu pa Wilson očitno še ni izgubil upanja in je v četrtek v svojem govoru v spodnji zbornici naglasil, da je namen odposlanstva miru Commonwealtha glede Vietnama v tem, da doseže od zainteresiranih držav, da sedejo za mizo in se začno pogajati. Tudi on je zardil, kot njegov bivši zunanji minister, da vojne v Vietnamu ni mogoče rešiti z vojaškimi sredstvi, ampak s pogajanjem.

Medtem ko radijska postaja v komunističnem Hanoju zatrjuje, da je »edina rešitev vietnamskega problema v tem, da preneha ameriška akcija proti Severnemu Vietnamu ter da umaknejo Američani svoje sile iz Južnega Vietnama,« pa namerava nasloviti Wilson nov poziv na Severni Vietnam, naj bo misija Commonwealtha sprejeta tudi v Hanoju.

Toda očitno je to razgovor med glušci. Nihče ne posluša drugega. Američani so

trdno odločeni ostati v Južnem Vietnamu, kjer so zadnje dni njihove sile v občezni meri in odločilno posegle v boje. Njihov umik iz Južnega Vietnama bi pomenil poraz in prepustitev vse Južnovzhodne Azije kitajskemu komunizmu. Zato so nepopustljivi. Peking in Hanoi pa sta fanatično odločena zmagati za vsako ceno, in kako daleč sega ta fanatizem, je razvidno iz izjave severnovietnamskega zunanjega ministra, da Američani tudi v primeru, da bi navlekli v Južni Vietnam najmanj štiri milijone mož, ne bi mogli zmagati. Toliko jih niso imeli pod orožjem niti v drugi svetovni vojni, ko so se morali bojevati na oceanih in kontinentih proti dvema svetovnim velesilama. To je dokaz, kako Peking in Hanoi precejnujeta svoje sile oziroma da jima sploh niso mar žrtve vietnamskega ljudstva, samo da prideta do svojega cilja, to je do vlade nad celotnim Vietnamom. Vendar je vprašanje, do kod je Hanoi pripravljen iti s Pekingom — in na to se najbrž zanašajo Američani.

Vsekakor nepopustljivost na eni in fanatizem na drugi strani ne data za rezultat — miru. Zato se bo tragična vojna v Vietnamu verjetno še dolgo nadaljevala, vsaj dotlej, da bo zmagala pamet nad fanatizmom.

Položaj v Alžiriji

Devet afriških držav Commonwealtha je sklenilo, da za zdaj ne bodo priznale nove alžirske vlade, katero pa je uradno priznala Velika Britanija. Bumedien išče zdaj resnično ugledne civilne osebnosti, ki imajo pristaše v državi, da bi sestavil z njimi novo vlado. Bivši predsednikčasne alžirske republikanske vlade Ferhat Abbas, katere mu je hotel Bumedien zaupati vodstvo vlade, je ponudbo odklonil.

Kar zadeva odnose s tujino, vztraja Bumedien na protizahodni liniji odstavljenega predsednika Ben Belle. V notranji politiki pa kaže odkrito protikomunistično tendenco. V tem pogledu poročajo, da je dal izgnati iz države določeno število francoskih, kitajskih in egiptovskih komunistov, ki so bili svetovalci odstavljenega Ben Belle, pa tudi dva dopisnika pariškega komunističnega dnevnika »Humanité«.

Krožijo govorice, da je bil Ben Bella pri državnem udaru ubit.

TURISTIČNI KURZ DINARJA

Turistični kurz dinarja je bil uradno določen na tisoč dinarjev za en ameriški dolar. Za 100 lir se dobi 160 din.

Ta kurz velja do dokončne določitve nove vrednosti dinarja.

RADIO TRST A

• NEDELJA, 4. julija 1965, ob: 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Prenos sv. maše iz župne cerkve v Rojanu; 10.30 Poslušali boste... Od nedelje do nedelje na našem valu; 11.15 Oddaja za najmlajše: »Janezek in njegova konjiča«. Mladinska radijska igra, napisala Marija Peterlin; 12.00 Nabožne pesmi; 12.15 Vera in naš čas; 14.45 Autoradio, pisani glasbeni spored; 15.30 »Rdeči naslanjač«. Igra v treh dejanjih, napisal Alfredo Vanni, prevedel Mirko Javornik. Igra RO., režira Jože Peterlin; 17.30 Popoldanski ples; 20.30 Iz slovenske folklore - Lelja Rehar: »Tabuot, ku s'n biu mičk'n f'ntič«; 21.00 Izbrani odlomki iz oper skladateljev naše dežele - Antonio Smareglia: »Istrska svatba«.

• PONEDELJEK, 5. julija 1965, ob: 11.45 Italijanski akvarel; 12.15 Lelja Rehar: »Tabuot, ku s'n biu mičk'n f'ntič«; 18.30 Mojstri glasbenega klasicizma; 19.15 Kulturni zakladi naše dežele - Giovanni Comelli: »Muzeji in galerije«; 21.00 Ferruccio Busoni. »Doktor Faust«, opera v treh delih.

• TOREK, 6. julija 1965, ob: 11.45 Veseli motivi; 12.15 Naš vrt; 18.30 Skladatelji naše dežele; 19.15 Z zaključne prireditve šolskega leta 1964/65 Državnih osnovnih šol s slovenskim učnim jezikom v Trstu; 21.30 Mark Twain: »Gospa Mc Williams in strela«.

• SREDA, 7. julija 1965, ob: 11.45 Trio Convers, Condor in Lou Bennett; 12.00 Alessandro Manzoni - Zaročenca: »Redovnica iz Monze«. Po prepodu Andreja Budala za radio priredil Martin Jevnikar. Izvajajo dijaki slovenskih višjih srednjih šol v Trstu, oddajo vodi Jože Peterlin; 18.00 Ne vse, toda o vsem; 18.30 Nove plošče resne glasbe; 19.15 Duhovna dediščina papeža Janeza XXIII. - Janez Vodopivec: »Bil je mož poslan od Boga in ime mu je bilo Janez«; 21.00 Simfonični koncert Orkestra Italijanske Radiotelevizije iz Turina. V odmoru (ob 21.40) Knjižne novosti - Josip Tavčar: »Paolo Volponi in njegov roman „La macchina mondiale“«.

• ČETRTEK, 8. julija 1965, ob: 11.45 Italijanski pevci in ansambli; 12.15 Spoznavajmo Italijo; 18.30 Medigre in zbori iz oper; 19.00 Violinske skladbe; 19.15 Radijska univerza - Guido Fassò: Naravno pravo: »Pravni pozitivizem«; 20.35 Cvetice v slovenski pesmi; 21.00 »Bernardek«. Radijska igra v enem dejanju, napisal Saša Vuga. Igrajo člani Slovenskega gledališča v Trstu, režira Jože Babič.

• PETEK, 9. julija 1965, ob: 11.45 Revija solistov; 12.15 Ženski tednik, pripravila Jadviga Komac; 18.00 Ne vse, toda o vsem; 19.00 Koncertisti naše dežele; 19.15 Od Julijcev do Jadrana, pravljice, pripovedke in legende. Napisal Rado Bednarik; 20.35 Gospodarstvo in delo. Urednik: Egidij Vršaj; 21.00 Koncert operne glabe; 22.00 Ideja miru - Vittorio Frosini: »Problem v teoriji in praksi«; 22.20 Jazz v Trstu: Trio Perger-Ferrara-D'Iorio.

• SOBOTA, 10. julija 1965, ob: 11.45 Pihalne godbe; 12.15 Največ, najvišje, najdlje — mozaik prvenstev in rekordov. Pripravil Dušan Pertot; 15.00 »Volan«. Oddaja za avtomobiliste; 16.00 Zgodba prve svetovne vojne - Paolo Monelli: »Maj 1916«; 17.00 Pevski zbori Furlanije-Juljske krajine; 18.30 Jugoslovanski avtorji za italijanske orkestre; 19.15 Poletna srečanja: ureja Saša Martelanc; 20.35 Teden v Italiji; 21.00 Alessandro Manzoni - Zaročenca: »Upor v Milanu«; 21.45 Vabilo na ples.

TEDENSKI KOLEDARČEK

4. julija, nedelja: Uroš, Urh
5. julija, ponedeljek: Ciril in Metod
6. julija, torek: Dušica, Jan
7. julija, sreda: Manica, Vilibald
8. julija, četrtek: Liza, Spela
9. julija, petek: Veronika, Verenka
10. julija, sobota: Ljubica, Amalija

Izdajatelj: »Novi list« d. z. o. z. • Glavni urednik: Engelbert Besednjak • Odgovorni urednik: Drago Legiša • Tiska tiskarna »Graphis« — Trst, ulica Sv. Frančiška 20 — telefon 29-477

Sestanek narodnih manjšin

V Leeuwardenu, glavnem mestu frizijske pokrajine na Nizozemskem so se zbrali v tednu po binškožih zastopniki dvaintridesetih evropskih etničnih manjšinskih skupin na 15. kongres.

Med obema vojnama smo poznali Manjšinsko zvezo in manjšinske kongrese, kjer sta kot odbornika sodelovala tudi poslanca Wilfan in Besednjak. Po drugi svetovni vojni je na široko zasnovana organizacija za varstvo manjšinskih pravic prenehala delovati. Gibanje se je obnovilo v zadnjih dveh desetletjih pod naslovom Federalistične zveze evropskih narodnostnih skupin.

Glavni tajnik Paul Skadegard je podal splošno poročilo o stanju narodnostnih manjšin v Evropi. Omenil je Katalane v Španiji, manjšine na Cipru, Ogre v Romuniji, Albance na Kosovem polju, govoril je o koroških Slovencih in o nemški manjšini na Južnem Tirolskem. O naši etnični skupini ni nihče spregovoril. Široke razprave so imeli o Keltih v Walesu in o Frizih na Nizozemskem. Posebna poročila so podali še dr. Teodor Veiter o Italijanih v Jugoslaviji in dr. Karel Mitterdorfer o sedanjem stanju južnotirolskega vprašanja. O Slovencih v Italiji ni nihče podal kakega poročila.

Kongres je sprejel tudi resolucijo o pristopu zveze v Evropski svet ter o odnosih

SPREMEMBE NA OGRSKEM

V torek je prišla iz Budimpešte uradna vest, da je odstopil s svojega mesta ministrski predsednik Janos Kadar. Občrnil bo le položaj glavnega strankinega tajnika. Ministrsko predsedstvo je sprejel dosedanjji podpredsednik Gyula Kallai, ki pa je Kadarjev somišljenik. Spremembe so se izvršile tudi na drugih vladnih in partijskih mestih. Po mnenju nekaterih političnih opazovavcev so se osebe menjale na pritisk iz Moskve; Kadar je namreč veljal za pristaša Hruščove smeri. Ogrsko javnost, ki se boji, da se zopet povrnejo mračni dnevi stalinizma, tolaži veliki ogrski večernik »Esti Kirilap«, da bodo tudi novi voditelji obdržali liberalno Kadarjevo smer v splošni politiki in da gre samo za zamenjavo oseb ne pa politične linije. Kadar sam se ni pa še nič izjavil.

AFRIŠKO-AZIJSKA KONFERENCA ODLOŽENA

Zunanji ministri afriško-azijskih držav so na svojem sestanku v Alžiru odločili, da se afriško-azijska konferenca — drugi Bandung — preloži na mesec november, češ da za zdaj Alžirija ni v stanju, da jo sprejme v goste.

Tito se je vrnil

Predsednik Tito se je vrnil s 12 dnevne obiska v Sovjetski zvezi v Beograd.

Skupna uradna izjava o obisku poudarja identičnost stališč obeh držav lo glavnih mednarodnih problemov.

PETSTOTAKI

Vse naše brave opozarjamo, da so s 30. junijem vzeti iz obtoka bankovci po pet sto lir. Pazite torej, da jih ne boste več sprejemali. Po omenjenem dnevu jih bo mogoče zamenjati samo pri Banki d'Italia in to le do 31. decembra 1966. Državna banka pripravlja nove bankovce po 50.000 in celo po 100.000 lir.

nedržavnih organizacij do mednarodnih ustanov. V zvezi s tem vprašanjem so odposlanci manjšin razpravljali tudi o načinih sodelovanja med manjšinskimi narodnostnimi skupinami in narodi, ki tvorijo večine v poedinah državah. Kongres je izzvenel v načelu, da morejo le kulturne avtonomije vsake narodnostne skupine zagotoviti bodočnost Evrope.

NOV POLET

Ameriška ustanova za vesoljske polete NASA pripravlja nov raziskovalni poskus v medplanetarnem prostoru. Dne 9. avgusta bo spustila v vesolje velikanski izstrelek »Gemini-Titanus 5«. V njem bosta krožila astronauta Gordon Cooper in Charles Conrad en teden okoli Zemlje. V načrtu imata številna raziskovanja, med tem tudi izkrcanje iz raketne konice in približanje drugemu členu nosilne rakete.

Nadaljni astronautski poizkus predvideva postavitev medplanetarne postaje v vesoljskem prostoru.

MIHAJLOV OPROŠČEN

Vrhovno sodišče hrvaške republike je oprostilo Mihajla Mihajlova, bivšega docenta na univerzi v Zadru in znanega pisatelja, od obtožbe, da je žalil tujo državo, to je Sovjetsko zvezo. Pod to obtožbo je bil Mihajlov, kot znano, 9. aprila letos obsojen od sodišča prve stopnje na devet mesecev zapora. Pač pa je vrhovno sodišče potrdilo prvotno obsodbo Mihajlova na pet mesecev ječe zaradi razširjanja ilegalnega tiska, a je napravilo obsodbo pogojno za dve leti. Tako se pisatelja izpustili iz zapora.

Po volitvah na Goriškem

(Nadaljevanje s 1. strani)

V doberdobski občini je levičarska koalicija dobila na občinskih volitvah 325 glasov, lista SDZ pa 268. Pred 4 leti sta listi prejeli 455 oziroma 291 glasov. Na letošnjih pokrajinskih volitvah je bil izid naslednji: SDZ 243i PCI 382, PSI 38, PSIUP 60; pred 4 leti pa tale: SDZ 247, PCI 356, PSI 127, PSIUP ni nastopil. Na lanskih deželnihi volitvah so se glasovi takole porazdelili: SL 246, PCI 362, PSI 64, PSIUP 53.

Ti podatki zgovorno dokazujejo, da je socialistična stranka med slovenskimi volivci zgubila sorazmerno zelo veliko glasov in da so njeni stari volivci tokrat oddajali svoj glas komunistom in psiupovcem. Politično značilno pa je, da se od takega stanja prav v ničemer ni okoristila lista SDZ. To pomeni, da v tej politični grupaciji marsikaj ni v redu in da zlasti njen politični program ni sposoben pritegniti pozornosti širšega kroga slovenskih volivcev. Izidi volitev jasno kažejo, da se je politični boj med Slovenci na Goriškem radikaliziral, od česar pa imajo največjo korist prav levičarski skrajneži. SDZ, ki o sebi trdi, da je najzanesljivejši branik pred komunistično nevarnostjo, pa te nevarnosti ni odpravila ne zajezila, temveč je zaradi svojega konservativnega programa, svoje zaprtosti in klikarstva potisnila v objem komunistične partije večje število slovenskih glasov.

Mirno zato lahko rečemo, da je politika goriške SDZ, kot se sicer nekoliko čudno sliši, v resnici le voda na mlin levičarskih skrajnežev.

Žaloigra v ledu

Nekdanje odprave mnogih raziskovalcev in znanstvenikov v polarnih krajih so terjale številne človeške žrtve. Marsikatero ladjo je za vedno pogoltnil večni led, in marsikatera žaloigra v boju človeškega bitja s silovitimi močmi narave je bila šele čez desetletja odkrita.

Kar pa je doživela posadka britanskega kitolovca »Hope«, je skoraj neverjetno. V septembru leta 1860 je ladja križarila južno od Drakeovega preliva, med Ognjeno zemljo in Antarktiko. Zašla je med visoke plavajoče ledene gore. Nenadno se je zrušila s strahovitim bobnenjem strma ledena stena. Pol ledene gore se je prevrnilo v morje. Britanska ladja se je za las izognila ledenemu objemu smrti. Posadka, čeprav utrjena v najhujših viharjih, se je zgrozila. Komaj so mornarji prišli malo k sebi, jih je čakalo še večje presenečenje. Iz odkruse lede gore je plavala proti njim prava jadrnica duhov.

Krov je imela popolnoma pokrit s kosi ledu in gručami snega. Jambori so povešeni štrleli čez palubo. Razcefrana jadra so strahotno plapolala v vetru. Kapitan na ladji »Hope« je spoznal, da se je jadrnica izvila iz objema ledu. Mogoče je še kako živo bitje pod krovom? S peščico pogumnih mornarjev je odveslal k jadrnici in splezal na krov. Strah je obhajal britanske mornarje, ko so razbili led in vrata ter stopili v kapitanovo kajuto. Sedel je pri mizi,

pred odprtim ladijskim dnevnikom in se držal pero v roki. Piše? Je živ?

»Halo!« ga ploskne angleški kapitan po plečih. Nobenega odgovora! Ko stopi okrog mize predenj opazi z grozo v očeh, da stoji pred mrtvim človekom — dobesedno zamrznjenim v ledu. V drugih kajutah so našli tudi mornarje, kot da spijo. Vsi ohranjeni, tudi obleka na njih je bila še cela. Eden

izmed njih je imel še kos prepečenca med zobmi, drugi je imel roke sklenjene kot v molitvi. Vsi pa so bili zmrznjeni. Led in mraz sta jih umorila, toda jih tudi ohranila kot v hladilniku. Pod krovom so odkriti trupla še drugih mornarjev, neke ženske in celo psa. Vsi so zaspali v ledenem dihu smrti.

Angleški kapitan je prelistal ladijski dnevnik in je bral: britanski škuner »Jenny« je odplul 17. januarja 1832 iz perurj-
(Nadaljevanje na 9. strani)

Slovenska odprava v Himalajo

Alpinisti iz Slovenije so v preteklih letih opravili že vrsto zahtevnih vzponov na raznih delih sveta. Bili so v Andah v Južni Ameriki, povzpeli pa so se tudi na Trisul na Himalaji. Letos so zopet sklenili organizirati alpinistično odpravo in sicer ponovno na Himalajo, kjer bo njihov cilj skoraj 8.000 metrov visoka gora Kang-bačen.

Kang-bačen leži v skupini Kan - čen - dzenge in je visok točno 7.902 metra. Tako visoko se torej doslej ni povzpela še nobena slovenska odprava. V okolici je sicer še več nad 8.000 metrov visokih gora, toda ker je okoliško ozemlje po večini še neraziskano, je dostop tako težek, da letos verjetno ne bo mogoče stopiti na teme teh velikanov.

Slovenska odprava bo štela 12 oseb, med katerimi seveda ne bo manjkal zdravnik. Oprema je odplula že pred dnevi z la-

djo v Indijo in od Kalkute jo bodo 400 km daleč do Dharana prepeljali z vlakom in drugimi sredstvi. Tam pa si bo 220 nosačev zadelo na ramena po 30 kg težke tovore in peš krenilo do vznožja gore.

Po 20 dneh naporne hoje bodo nosači prispeli 5. septembra v 5.200 metrov visoko ležečo bazno taborišče, ki bo torej 2.700 metrov pod vrhom. V naslednjih dneh bodo slovenski alpinisti s pomočjo 12-tih šerpov (nosačev), ki so jih že najeli, postavili še sedem vmesnih taborišč, nakar se bo šele začel končni naskok. Če bo vreme lepo, bo zanj čas do konca oktobra, kajti potem se začnejo monsumski viharji.

Slovensko himalajsko odpravo torej čakajo v naslednjih mesecih številne težave in zapreke, toda fantje so polni zaupanja v svoj podvig in so prepričani, da bodo končno le stopili na teme Kan-bačena.

KDO SEM?

EDVARD KOCBEK

Po maturi sem stopil v mariborsko bogoslovje, tik pred koncem drugega letnika pa sem naenkrat izstopil. Moje dejanje je bilo tako odločno in demonstrativno, odgovor na krivico, ki se je dogodila v hiši in je niso hoteli popraviti, da je postalo moj drugi usodni pretres. Izstopil sem zato, ker sem začutil, da je laik bliže krščanstvu in stvariteljskemu življenju. Nakopal sem si jezo škofa dr. Tomažiča, svojega birmskega botra, ki me je hotel poslati v Rim, sovraštvo domače duhovščine in težave v družini, nenedoma sem celo dobil poziv k vojakom, vendar me je rešila srčna napaka, kakor je govoril dokument. V nekaj tednih sem s prijatelji organiziral dijaško zborovanje pri Veliki nedelji, ki je imelo vrsto posledic v javnem življenju, potem pa brez denarja in štipendije odšel v Ljubljano, se vpisal na romanistiko, prevzel uredništvo »Križa na gori«, ki se je zavoljo spora s škofom Jegličem moral preoblikovati v »Križ«, začel sodelovati pri »Ognju«, pri »Krekovi mladini« in v krščansko-socialističnem sindikatu, naslednje leto pa prav tako brez denarja odšel s Pinotom Mlakarjem v Berlin, kjer sva preživela šolsko leto, začel sodelovati pri »Domu in svetu«, leta 1930 opravil diplomu in dobil službo šele naslednjega leta, in to na Hrvaškem, v Bjelovaru, ker sem bil v Sloveniji nezajeljen.

To je bil moj tretji življenjski šok. Služba me je vrgla v neznano in tuje okolje, nisem znal hrvaščine in nisem poznal razmer, odtrgati sem se moral od prijateljev, od mladih gibanj, se iztrgati iz intimne kulturne srenje, iz rastočega in vedno bolj perečega kompleksa slovenskih vprašanj. Takrat so bile daljave v državi vse večje in napornejše kakor

danes. Kljub temu sem hvaležen za nekajletno izkustvo med Hrvati, spoznal sem izvirne razmere, se začel udeleževati javnega življenja, vzljubil patriarhalnost zemlje in ljudstva, se seznanil s francosko in rusko književnostjo, bil za leto dni štipendist francoske vlade v Lyonu in Parizu, kljub prošnji za premostitev v Slovenijo doživel premostitev v Varaždin, izdal pesniško zbirko »Zemlja«, napisal vrsto esejev (Kierkegaard, Péguy, Bloy), spoznal svojo ženo, se poročil in šele leta 1936 dosegel preselitev v Ljubljano.

Našel sem zaostrene razmere, se vključil v poglobljeno diferenciacijo in napisal leta 1937 v »Domu in svetu« »Premišljevanje o Španiji«, ki je povzročilo četrti usodni pretres v mojem osebnem življenju. Esej je panično razburil konservativno klerikalno vzdušje in cerkvene kroge, »Slovenec« je dan za dnevno objavljaj članke zoper esej in mene, hujskal in izzival sankcije, škof dr. Rožman pa je iz konteksta iztrgani stavek proglasil za heretičen in ga v »Škofijskem listu« obsodil. Vse to je povzročilo naglo ločevanje kulturnih duhov in vrglo senco na vse slovensko življenje. Uredniki in sotrudniki revije so se brezizjemno postavili na mojo stran, tako da je lastnik petdeset let staro revijo samovoljno ustavil. V počitnicah tistega leta je nastal ob priliki svetovne razstave v Parizu osebni stik med predstavniki mladih struj, spoznal sem Prežihna in Kardeža, se osebno tesno povezal s francoskimi personalisti in španskimi republikanci, po svoji vrnitvi pa se odločil za izdajanje samostojne revije. »Dejanje« je tako začelo izhajati z letom 1938 in zbralo le najmlajše, kajti pritisk režima je starejše sotrudnike

prisilil k sodelovanju pri obnovljenem »Domu in svetu«. Začeli smo oznanjati kohezijo slovenstva, zavezo človeškosti, stvariteljsko intenziteto in deklerikalizirano krščanstvo, opozarjali smo na bližajočo se fašistično pošast. Hkrati sta se postavila »Dejanju« ob stran delavski sindikat JSZ in obnovljena »Zarja«, trikrat zapored pa so opravili veliko delo »Bohinjski tedni«. »Dejanje« se je kljub cenzuri krepilo in širilo, pomagalo je ustvarjati mobilizacijo slovenske zavesti.

V takšnem delu smo doživeli hitlerjevski napad na Jugoslavijo, njen nagli razpad in nastanek osvobodilnega gibanja. Osvobodilna fronta je nastala kot neizbežna koalicija komunistov in mladih katoličanov, pridružili so se ji še napredni Sokoli. Soustvarjanje Osvobodilne fronte sem doživel kot peti in nemara svoj najsilnejši usodni šok. Dimenzija in kvaliteta tega šoka je dovolj znana iz mojih objavljenih dnevnikov, novel in pesmi, moj življenjski angažma je dosegel svoj višek, totalni prelom s preteklim življenjem je bil pri meni nemara drznejši in globlji kot pri drugih kristjanih ali komunistih, moja odločitev je bila temeljiteje zavezana, pričeval sem za slovenstvo, človeškost in krščanstvo hkrati, moje pojmovanje revolucije je bilo kompleksnejše in napornejše. Vse to je bilo povezano z iskanjem izvornih prijemov in formul, s prevzemanjem odgovornih funkcij, usodnih nastopov in z nenehnim srečevanjem s smrtjo. Vrstile so se postaje, Dolenjska, Rog, Dolomiti, Jajce, dve ofenzivi v Bosni, nemški desant na Drvar, rešitev v Bari, poslanstvo v Vatikanu, vrnitev na Vis in odhod v osvobojeni Beograd, zaporedni prevzem ministrstva za prosveto in za Slovenijo, zatem povratek v Slovenijo, prevzem dela v prezidiju slovenske republike, povzete partizanstva v objavljanju »Tovarišije« in vedno težje soočevanje z novo družbeno prakso.
(Dalje)

Tržaškega

Tržaški občinski proračun

Tržaški občinski svet je po daljši razpravi pretekli petek odobril občinski proračun za letošnje leto, ki predvideva 10 milijard 773 milijard lir prejemkov in 14 milijard 538 milijonov lir izdatkov. Primanjkljaj znaša tri milijarde 765 milijonov lir. Za proračun je glasovalo 31 svetovalcev, in sicer krščanski demokrati, socialni demokrati, socialisti, Tržaška unija in neodvisni Bazzaro. Proti se je izreklo 27 svetovalcev, in sicer komunisti, psiupovec, misovci, liberalci, UNE in independentist Marchesich. Vzdržal se je predstavnik Slovenske skupnosti dr. Simčič. En svetovalec ni bil prisoten.

Svetovalec Slovenske skupnosti je v glasovalni izjavi poudaril, da ne more glasovati za proračun, ker mu župan ni dal zadostnih zagotovil, da bo občinska uprava upoštevala njegove zahteve. Dr. Simčič je med razpravo o proračunu zahteval, naj občinska uprava poskrbi, da bodo nameščene table z dvojezičnimi napisi v krajih, kjer biva primerno število Slovencev, imenuje nekaj tržaških ulic po vidnejših kulturnih, političnih in znanstvenih slovenskih osebnostih, ohrani vse prostore poslopja v ulici Caravaggio pri Svetem Ivanu za slovenske šole, namesti v raznih občinskih izpostavah v tržaških predmestjih uradnike, ki obvladajo slovenski jezik ter naj imenuje na županstvu za tolmača osebo, ki bo dobro poznala slovenski jezik. Dr. Simčič je tudi podčrtal, da bi bil čas, da začne tržaška občinska uprava izvajati tiste točke Londonskega sporazuma, ki spadajo v nje pristojnost.

Ko je župan dr. Franzil odgovoril na kritike in pripombe, ki so jih svetovalci izrekli med razpravo, je dejal, da bo občinska toponomastična komisija proučila predloge za imenovanje ulic po uglednih slovenskih osebnostih, če jih bo kdo stavil. V občinskih izpostavah v Bazovici, Svetem Križu in Barkovljah pa bo občina poskrbela za osebo, ki bo znalo slovensko, ko bo odstotek prebivalstva pokazal koristnost takega ukrepa.

Predstavnik Slovenske skupnosti je menil, da so županova zagotovila preskromna zlasti še, ker je isti župan že pred časom zagotovil, da bodo namestiti v občinskih izpostavah v predmestjih uradnike, ki obvladajo slovenščino, toda občinska uprava tega do danes ni storila. Dr. Simčič se je vzdržal glasovanja, da bi s tem tudi protestiral proti neizpolnitvi sprejetih obveznosti.

V kratkem nameravajo preosnovati tržaški občinski odbor ter vanj vključiti tudi dva predstavnika socialistov, in sicer Mochija in Dušana Hreščaka. Ta sklep je zelo razburil misovske in liberalne svetovalce, ki so v proračunskih govorih začeli vpiti, da predstavlja imenovanje slovenskega odbornika nevarnost za italijanstvo Trsta. V svojem odgovoru je župan poudaril, da bo raje odstopil, kakor da bi pristal na izključevanje kogar koli iz rasističnih razlogov. Zaman je obsojati rasizem proti črnem v Ameriki, a ga ohraniti tu pri nas med ljudmi bele kože. Navedel je tudi odstavek iz sporazuma med sredinsko-levičarskimi strankami, ki zavrača nacionalistično skrajnost in rasistično miselnost.

BOŽJA POT H KRVAVI MATERI BOŽJI

Vodstvo Zivega rožnega venca iz Trsta bo priredilo v soboto, 21. avgusta, dvo-dnevno božjo pot h Krvavi Materi božji v kraju Re pri Novari, v neposredni bližini italijansko-švicarske meje.

Odhod iz Trsta bo ob 4.30. Avtobusi bodo nato romarje odpeljali v Marijino svetišče Caravaggio med Brescio in Milanom. Približno ob 19. uri pa bodo prišli v Re. Po romarskih pobožnostih bo v nedeljo ob 15. uri odhod. Na povratku bodo romarji obiskali tudi rojstni kraj pokojnega papeža Janeza XXIII. Prihod v Trst je predviden za 24. uro.

Pot in oskrba v svetišču staneta 7 tisoč lir. Vpisovanje traja do nedelje, 11. t. m., in sicer pri vodstvu romanja: kaplan France Zlobec, Trst, via dell'Istria, 1; tel. 46-463.

NAŠE SOŽALJE

Dne 29. junija so na Opčinah pokopali domačina Justa Ravbarja, čigar sin Emil je zaposlen kot strojnik v tiskarni Graphis, kjer se tiska tudi naš list. Sinu, vdovi in vsem sorodnikom izreka uredništvo Novega lista ob tem hudem udarcu globoko občuteno sožalje.

Enako tudi Emilovi delovni tovariši v tiskarni.

Nabrežina:

Štiri dni veselega razpoloženja

V torek zvečer se je v Nabrežini zaključila IV. razstava domačih vin, ki je trajala štiri dni. Svoje pridelke je razstavilo 20 vinogradnikov iz devinsko-nabrežinske občine. Po splošni sodbi zelo številnih obiskovalcev so bila vsa vina odlična, tako da bo ocenjevalna komisija najbrž v zadregi, katerim vinom naj dodeli prve nagrade. Komisija bo z deli zaključila še ta teden in nato bo slovesna razdelitev nagrad razstavljavcem.

Tudi letošnja razstava je priredila devinsko-nabrežinska občinska uprava, ki je poskrbela tudi za zelo pester kulturni, zabavni in športni program. Za časa razstave je bila namreč vrsta prireditev, ki so pritegnile v Nabrežino veliko množico ljudi iz vseh vasi na Tržaškem in tudi iz mesta. Razstavo je slovesno odprl v soboto, 26. t. m., župan Drago Legiša, ki je v svojem govoru predvsem poudaril smotre in cilje tovrstne prireditve in hkrati izrazil prepričanje, da imajo določene veje kmečkega gospodarstva bodočnost tudi na naših skopih kraških tleh. Nekaj vzpodbudnih besed sta nato spregovorila predsednik deželnega sve-

(Nadaljevanje na 9. strani)

Beneška Slovenija

Speter:

POLETNO SLAVJE

Že več let prireja krajevni turistični odbor ob farnem prazniku sv. Petra in Pavla domačo »šagro«, združeno z različnimi prireditvami. V nedeljo so odigrali nogometno tekmo športniki iz Tolmina proti domačemu moštvu. V torek je pa nastopil boksarski klub iz Ljubljane proti tekmovalcem iz Vidma, Gorice in Trsta. Poleg športnih prireditev so bile na sporedu tudi folklorne, pevske in godbene točke. Letos so upeljali kot posebnost tudi razstavo in pokušnjo domačih »gubanc« ali potic. Odlikovali so se ti sladki izdelki nekaterih gospodinj iz slovensko-beneških vasi Špetra, St. Lenarta, Podbonesca, Skrutovega, Klodiča in Dreke. Gubance so v teh krajih domača posebnost, katere niso še drugod prekosili.

Viskorša:

ZADRUŽNI HLEV

V Viskorši že štiri leta prav dobro delujeta zadružni hlev in mlekarna. Dobre gospodarske posledice te zadružne organizacije se med vaščani že močno poznajo. Dohodek na mleku znaša na glavo že okrog 78 tisoč lir.

Poudariti je tudi treba, da je hlev prav vzorno urejen. To so potrdili tudi strokovnjaki z dunajske univerze, ki so si prišli ogledat naše podjetje pod vodstvom profesorja Loehra. Dobičkanosna za male gospodarje je tudi oddaja sena v hlevsko zadruho. Če bi je ne imeli, bi ne vedeli, kam s senom. V sosednih Platiščih na primer jim preostaja za kakih tri tisoč stotov krme, ker nimajo zadružnega hleva. Iz vsega tega je razvidno, da bi se še marsikje morali posestniki združiti v živinorejske zadruge. Naši gospodarsko zaostali kraji bi si s tem zelo opomogli.

Steversjan:**RAZDELITEV NAGRAD VINOGRADNIKOM**

V nedeljo ob enajsti uri je ocenjevalna komisija za III. razstavo tipičnih vin razdelila priznanja in diplome izbranim vinorejcem. V občinski sejni dvorani so se zbrali poleg komisije in odlikovanih še drugi gostje. Domači župan Podveršič je pozdravil navzoče in je poudaril pomen razstave, da se sloves in kvaliteta domačih vin razširi tudi v svet. Zahvalil se je razstavljavcem in vsem, zlasti mlajšim možem v odboru, ki so se potrudili za tako dober uspeh te vinogradniške prireditve.

Za njimi je povzel besedo inž. Rustja kot predsednik ocenjevalne komisije. Pohvalil je števerjance, ki so dokazali tako visoko kakovost svojega pridelka, da se po pravici kosaj z najboljšimi evropskimi vrstami. Govoril je tudi o umnem kletarstvu in o potrebnih ustanovitvi vinarske zadruge, ki bo prinesla števerjanskim vinogradnikom dosti gospodarskih koristi.

Sledila je razdelitev nagrad. Prvo nagrado in prefektov pokal je komisija prisodila Jožetu Trpinu iz Ščedna za beli tokaj. Isti je prejel tudi medaljo za merlot. Pokal števerjanskega županstva je prejel kot drugo nagrado Anton Humar z Valerišča za merlot. Tretji nagrajenec je Anton Klanjšček iz Jazbin. Priznalne diplome je komisija razdelila še sledečim priznanim vinogradni-

- Kanalška dolina**Rajbelj:****ŽRTEV GORA'**

V nedeljo so naši gorski velikani zahtevali že drugo smrtno žrtev. Skupina enajstih mladih planincev iz Pordenona se je odpravila na turo na Montaž. Pridružila se jim je tudi 22-letna uradnica Lucija Piva iz Porcie, čeprav ni bila gorsko opremljena. Vse je šlo gladko, dokler ni prišla naveza do snežišča v višini 1800 metrov. Ker se je vodniku zdelo skoro ravno snežišče dovolj varno, so se vsi odvezali. Takrat se je pa dekletu spodrsnilo na ledu. Sosed jo je še utegnil zgrabit za rokav, toda na glatkem sta oba začela drseti proti prepadu. Fantu se je še posrečilo, da se je zgrabil za štrlečo skalo; turistko je pa zaneslo preko roba v globino dvesto metrov, kjer se je do smrti pobila. Ko je prispela na kraj nesreče reševalna odprava iz Rajblja, so povlekli razbito truplo iz prepada.

Učja:**NA GLAVNI CESTI**

Dvakrat na leto se sliši glas o naši odročni vasi. Po navadi je to pozimi, ko je Učja pod snežnimi plazovi odrezana od sveta. Letos ste gotovo tudi čitali v listih, kako so alpinisti na smučeh nosili kruh in zdravila v vas. Kdor si je sam upal v svet, je tvegati, da ga zaloti bela smrt. Po svetu so se ljudje zares spraševali ali leži še kje Bogu za hrbtom kaka tako odročna vas kot je Učja. Govorili so pa le o njej.

Zdaj poleti bodo pa še bolj. Sliši se namreč, da nameravajo odpreti obmejni prehod skoz Učjo, in sicer v mednarodnem obsegu kot je na primer pri Stupici. Prehod sam kot tak nas ne zanima dosti, toda če se bo usmeril tok turistov skozi naše romantične soteske bomo pa že na glavni cesti in ne več v samoti. In kar je glavno, tudi kaka gospodarska korist bo odpadla na naš revni kraj.

kom: Hermenegildu Podveršiču, Jožetu Komjancu, Avgustu Skorjancu, Bogomirju Mužiču, Antonu Pintarju, Ignacu Maražu in Alojzu Pintarju.

Po razdelitvi nagrad se je razvila živalna in tehtna debata o vinogradništvu in potrebi podobnih razstav, ki omogočajo, da se tudi drugod spozna kvaliteta naših vin in kar je glavno, da se tudi kupci privabijo. Te misli je zlasti poudarjal znani vinski pridelovalec Gradnik iz Plešiva. Predlagal je, naj bi prihodnja vinska razstava v Steversjanu zajela vse briške vasi in naj bo samo ena, ne pa po dve ali tri s kakim drugačnim prizvokom, ki ni popolnoma kmetijsko-gospodarski. Vsi navzoči so odobravalji njegove misli. Sestanek je zaključil Marijan Trpin v imenu pripravljalnega odbora in je potrdil, da bodo skušali prihodnjo razstavo postaviti še na širše temelje.

Sovodnje:**NOVI ŽUPAN IN DRUGO**

V soboto zvečer se je novi občinski svet sestal na prvo sejo. Svetovavci so najprej volili župana. Izbran je bil dosedanji župan Jože Češčut, ki uživa zaupanje za to mesto že od leta 1951 dalje. Za prvega odbornika je bil izvoljen kot doslej Janko Cotič, drugi je Franc Petejan. Odborniška namestnika sta Danilo Ožbot in Marčel Devetak. Lista občinske skupnosti ima 12 svetovavskih mest, z lipovo vejico pa tri. Novemu občinskemu svetu, odboru in županu želijo vsi občani, da bi deloval v resnično korist vseh sovodenjskih občanov.

Kraški del naše občine je začel zanimati zadnje čase tudi jamarje ali speleologe. V nedeljo zjutraj jih je prišlo nekaj v Rubije raziskovat jame in votline okrog grajskih razvalin. Enemu izmed njih, delavcu v tržiški ladjedelnici, bi se bila pripetila skoro smrtna nesreča. Spustil se je v neko jamo, 25 metrov globoko. Nenadoma se je pa z vrha utrgal debel kamen in je tresčil jamarja prav na glavo in ga je hudo poškodoval. S težavo so izvlekli ponesrečenca na površje in ga brž odpeljali v goriško bolnišnico.

V nedeljo so nas šolski otroci razveselili z razstavo ročnih del. Priredili so tudi ključno šolsko prireditev z igrjo, petjem in deklamacijami. Postavili so se prav ljubko in prisrčno. Vsa čast njim in učiteljicam, ki so jih požrtvovalno pripravile za ta nastop.

Pevma:**SLABE IN DOBRE NOVICE**

Ze dober teden je minil, odkar smo pokopali gospodarja Toneta Figlja z Oslavja. Bil je še razmeroma mlad, okrog šestdeset let, a je podlegel neki notranji bolezni. Blagi in delavni mož zapuščal vdovo in dve hčeri. Bog mu bodi milostljiv plačnik na onem svetu.

V nedeljo smo imeli v farni cerkvi ljubko slovesnost prvega svetega obhajila. Prvič je pristopilo k mizi Gospodovi osem naših otrok. Ob takih slovesnostih bi morali videti v cerkvi več faranov, tudi da pokažejo ljubezen do otrok, ki so naš up za bodočnost.

V zvezi z našimi otroki moramo omeniti tudi nekaj o šoli. Sliši se, da sta na pevm-

Iz Goriške

ski osnovni šoli ukinjeni dve učiteljski mesti. Priznamo, da je obisk v slovenskih razredih pičel, bodisi z upadanjem rojstev, še bolj pa zaradi nemarnosti nekaterih staršev, ki se ne zavedajo svojih roditeljskih dolžnosti. Vendar se nam zdi neumestno, da se ukinita kar dve mesti in se morajo na škodo pouku razredi združevati. Starši se tudi sprašujejo, kaj bo pa čez eno leto, ko bo spet več šolskih otrok. Ali bomo tudi ostali pri skrčenem učnem osebju?

Tudi v otroškem vrtcu ne gre vse tako prav, kot bi moralo iti. Vrtnarica večkrat pozabi, da ima pred seboj tudi slovenske otroke in ne govori z njimi v materinem jeziku. To ni prav in se mora popraviti.

Razveseljivo pa je, da smo končno le dobili razsvetlavo. Cesta od Oslavja do monta je prav lepo razsvetljena z dobro lučjo. Obljubljali so nam jo že na sestanku v Oslavju pred prejšnjimi občinskimi volitvami, zdaj smo pa le prišli do nje in moramo pohvaliti občinske može, ki so se potegovali za razsvetlavo.

ZA RAZVOJ GOSTINSTVA

V torek dopoldne je razdelila Pokrajinska turistična ustanova prispevke tekmovalcem za izboljšanje gostinskih obratov. V Brdih se je prijaviło za prispevke 11 gostilničarjev. Do določenega roka je pa le sedem udeležencev natečaja končalo izbojševalna dela v vrednosti 10 milijonov del. Ti so prejeli nagrade, oziroma prispevke do 20 odstotkov svojih stroškov.

Baronu Formentiniju je bilo nakazano 600 tisoč lir; Mirku Gravnerju v Grojni 450 tisoč; gostilničarju Sirku iz Subiča pri Krminu 140 tisoč; baronici Tacco na Dvoru 130 tisoč. Nižje vsote so dobili še trije gostinski obrati, in sicer v Jenkovem, na Blankišu in v Subidu.

Pravilno je povedal predsednik turistične ustanove, da ne zadostuje samo modernizacija gostišč, ampak da mora deželna uprava poskrbeti tudi za ureditev turistično važnih cest.

OBCINSKI SKLEPI

Občinski odbor je sprejel na svoji zadnji seji več sklepov, ki zadevajo javna dela v mestu. Odbor je določil več vsot za popravila šolskih poslopij. Za pleskanje na slovenskem liceju je določil en milijon 350 tisoč lir. Popravili bodo tudi prostore otroškega vrtca v šolskem domu.

Odbor je sprejel tudi sklepe za preureditev nekaterih mestnih ulic in za izboljšanje ulične razsvetljave.

Poskrbel je tudi za tiste meščane, ki si ne morejo privoščiti počitnic kje ob morju ali v gorah, s tem da je odprl park pri mestni palači. Obiskovalcem bodo od 15. julija dalje na razpolago v posebnem kiosku tudi knjige za razvedrilo in dnevno časopisje. V drugih mestnih parkih bodo postavili tudi nove klopi in bo mestna uprava poskrbela, da se bo mestni »zeleni pas« še izboljšal.

DRŽAVNI ARHIV

Veliko, moderno stavbo za državni arhiv v Gorici bodo začeli zidati še to poletje. Dela je prevzelo stavbno podjetje Romani iz Tržiča. Celotni stroški so pa preračunani na 120 milijonov lir.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Mednarodni zbor pisateljev na Bledu

V četrtek se je začel na Bledu 33. mednarodni kongres PEN klubov, ki združujejo pisatelje, pesnike, esejiste in dramatike posameznih nacionalnih literatur. Kot poročajo, se je zbralo na kongresu nad 500 ljudi, povečini delegati PEN klubov, pa tudi mnogo gostov. Kongres je organiziral slovenski PEN klub; na njem razpravljajo o splošni temi »Pisatelj in današnji svet«. Ta tema pušča seveda najširše možnosti za obravnavanje vakovrstnih problemov, ki zadevajo literaturo, pa tudi vlogo pisatelja v javnosti in v življenju posameznih narodov ter širših mednarodnih skupnosti, zlasti njihov odnos do svobode, tiranije in agresivnosti v današnjem svetu, pa tudi do nevarnosti, ki pretijo današnjemu svetu zaradi tehničnega napredka, ki ga znanost ne zmore sama usmeriti tako, da bi prinašal le dobro človeškemu rodu.

Nedvomno bodo razpravljali na blejskem sestanku PEN klubov tudi o človeškem bratstvu in o tistem, kar ovira njegovo uresničenje: o rasizmu, o totalitarizmu, o nacionalnem šovinizmu, ki ovirajo rast manjših in nezavarovanih skupnosti, bodisi nacionalnih ali idejnih. Zeleli bi, da bi pisatelji na Bledu ne ostali samo pri splošnih človekoljubnih in miroljubnih frazah, ampak da bi konkretno zavzeli stališče do konkretnih problemov, kakor so npr. zatiranje raznih narodnih kultur v Franciji, Španiji, kjer se Baski in Katalonci še vedno ne smejo svobodno kulturno izživljati, pa tudi v marsikateri državi, ki se proglašajo za demokratsko, pa skušajo v njej od zgoraj zavirati razvoj nacionalnih kultur, ali pa jih nasilno »ize-ničiti« oziroma nivelirati, kakor npr. v Sovjetski zvezi, forsirajoč eno samo brezoblično masovno »sovjetsko kulturo« in »sovjetsko književnost«, ne upoštevajoč da je prav v pestrosti in raznolikosti ter izviranosti resnična lepota in resnično kulturno bogastvo. Evropa je postala kulturno tako čudovito močna in mikavna prav zato, ker se je razvilo v njej na desetine in desetine posebnih nacionalnih kultur, ki vse skupaj sestavljajo mozaik evropske kulture.

Konkreten problem, do katerega bi mednarodni kongres pisateljev moral zavzeti jasno in nedvoumno stališče, je tudi odnos med oblastjo in pisateljem. Se vedno je v Evropi vrsta držav, kjer sede pisatelji v ječah samo zato, ker so si upali kritizirati oblast in izraziti svojo lastno misel o tem ali onem problemu, ali ker pojmujejo svobodo drugače kakor vlada njihove države. Zaradi tega sedi npr. v ječi nekaj portugalskih pisateljev, ki so si upali prisoditi literarno nagrado svojemu tovarišu, portugalsko pisatelju Angolu, ki ni pogodu portugalski vladi. Seveda pa se tudi marsikje drugod pojavljajo neglede na družbene sisteme konflikti med oblastjo in pisatelji, kakor so se vedno pojavljali, in kakor se morda vedno bodo, kajti pisatelj ne more nikdar nekritično sprejeti uradne resnice in se mora iz notranje nujne vedno soočiti z družbo. Bili bi neiskreni, če ne b omenili, da prihaja do takih konfliktov med pisatelji in družbo tudi v državi gostiteljici kongresa.

Novi roman Alberta Moravia

Pri založbi Bompiani v Milanu je izšla nova knjiga znanega italijanskega pisatelja Alberta Moravia »L'attenzione«.

To je zgodba o romanopiscu in o romanu, ki ga piše. Je pa tudi zgodba o odnosu med njim in njegovo pastorko, o odnosu, ki se bliža nevarnim mejam. Glavna oseba sta istočasno romanopisec sam in pa človek, ki ima glavno vlogo v zgodbi, katero piše. Moravia sam je izjavil glede tega v nekem intervjuju: »Romanopisec sklone, da bo pisal dnevnik, ki naj bi mu služil pozneje kot material za roman. Toda ravno v času, ko si piše dnevnik, se mu dogodi tisto, kar predstavlja snov za roman. To pomeni, da je zgodba romana, katero hoče romanopisec dobiti iz dnevnika, njegova lastna zgodba in da mu nastaja takorekoč pred očmi, dan za dnem. Zaradi tega je zgodba v romanu hkratu tudi življenjska zgodba. Romanopisec je tisti, ki se tem, da se odloči za neko dejanje, hkratu tudi že odloči za določen material, ki ga bo uporabil v romanu, ki ga piše. Tako postaja roman način za razumevanje odnosov s stvarnost-

Končno naj izrazimo svoje veselje nad tem, da je ta kongres PEN klubov prav v Sloveniji, na ozemlju malega naroda v osrčju Evrope, ki se je več kot tisoč let trdo bori za svoj obstoj in je pri tem vendarle še našel možnost, da je ne goval stebelce svoje kulture. S posebno ljubeznijo je visel na svoji literaturi in visi na njej z enako ljubeznijo tudi danes. Nobenemu narodu na svetu morda ne pomeni literatura toliko kakor slovenskemu. Literatura je bila vedno najboljši in najbolj iskreni tolmač našega hotenja po svobodi in naše življenjske volje, in nedvomno je to tudi danes. V tem kongresu PEN klubov naj bi videli zato slovenski pisatelji potrdilo svojega poslanstva, ves slovenski narod pa priznanje za svojo ljubezen do svoje književnosti, hkrati pa priložnost, da dokumentira pred kulturnim svetom svojo voljo po svoji nacionalni in kulturni individualnosti, v velikem in čudovitem mozaiku evropske in svetovne kulture.

V Rimu se je sestel novi odbor Italijanskega filozofskega društva in si izvolil za predsednika prof. Augusta Guzza.

Koliko zaslužijo znanstveniki v ZDA?

»Ameriška ustanova za pospeševanje znanstvenega raziskovanja« (National Science Foundation) objavlja zanimive podatke o povprečnih letnih plačah ameriških znanstvenikov v preteklem letu. Ti podatki presenečajo po eni strani z velikimi razlikami med plačami, po drugi strani pa s pravzaprav kar skromnimi začetki. Plače znašajo od 7.100 dolarjev do 18.000 dolarjev letno, kar bi torej bilo nekako od 4.350.000 do 11.310.000 lir. Stvarne plače pa so manjše, ker je obdavčitev zelo visoka.

Največje plače dosegajo nacionalni ekonomisti (7800 do 20.000 dolarjev), najnižje pa so plačani meteorologi in filologi (5.800 do 15.000 dolarjev). Tudi

RUSI SE ZANIMAJO ZA AMERIŠKA DELA

V ruskih in sovjetskih gledališčih na sploh se kaže vedno večje zanimanje za ameriška dramska dela. V Moskvi so priredili predstavo Salingerjeve drame, ki je satira na ameriški način življenja. Uprizoritev je bila napravljena z zelo dobrim okusom, ne da bi bili režiser in igralci pretiravali ali skušali izkoristiti komedijo v propagandne namene.

Kot poročajo, imajo uspeh v Sovjetski zvezi tudi ameriški filmi, kot na primer »Sedem veličastnih«, »Oklahoma«, »Napitnica v New Orleansu«. Prihodnji mesec bodo predvajali v Moskvi na festivalu, a izven konkurenc, filme »Most čez reko Kway«, »My Fair Lady«, »Ta blazni, blazni blazni svet« in druge.

jo, in to ne samo v romanu samem, ampak tudi v življenju — je zaključil Moravia.

Svojemu novemu romanu je dal Moravia naslov »L'attenzione« (Pozornost), zato, ker se romanopisec po dolgem razdobju nepozornosti oziroma raztresenosti za vse tisto, kar zadeva njegovo življenje, nenadno odloči, da bo napisal roman, oziroma da bo prešel od svoje raztresenosti k pozornosti. Tako je pozornost vsaj v tem primeru — kot je izjavil Moravia — hkrati roman sam in tisto, kar omogoča napisati roman, to je hotenje avtorja, da bi jasno presodil svoje življenje.

Alberto Moravia je precej časa užival v Italiji sloves mojstrskega romanopisca, zadnje čase pa mu je začela kritika očitati, da piše svoje romane vse preveč »na tezo«, namreč da skuša v njih le v pripovedni obliki ilustrirati in dokazati neko svojo tezo o civilizacijskih boleznih modernega človeka, kot so n. pr. dolgočasje, indiferentnost, alienacija itd. Zdi se, da je tudi novi Moraviev roman te vrste.

ANA AHMATOVA ODLIKOVANA V OXFORDU

Ruska pesnica Ana Ahmatova je bila odlikovana s častnim doktoratom oxfordske univerze. Najbolj znano delo te pesnice, ki živi stalno v Moskvi, je »Requiem«, ki ga dolgo časa ni smela objaviti zaradi protistalinovskih teženj, ki jih zastopa v tem delu.

Ana Ahmatova je stara 76 let. Promocije se je tudi osebno udeležila. Lani je po 50 letih prvič spet zapustila Sovjetsko zvezo. Zadnjič je bila zunanaj, ko je prišla v Italijo, kjer so ji podelili neko literarno nagrado. Eno njenih zadnjih pesniških knjig so leta 1963 iztihnopili iz Rusije na Zahodu, kjer so jo objavili v prevodih pod naslovom »Requiem«.

Ana Ahmatova velja za eno od najboljših pesnic novejših ruske literature in po jasnosti svojega jezika nadkriljuje tudi Pasternaka. V latinskem nagovoru jo je uradni govornik oxfordske univerze imenoval »novo Sappho«. Pesmi je začela pisati leta 1912; leta 1922 je zaslovela po objavi vseh svojih dotedanjih pesnitev. Potem je utihnila, čeprav je še dalje pisala. V drugi svetovni vojni se je skupno s Pasternakom nepričakovano spet pojavila in objavila pesnitve, ki so bile prežete od patriotskega vojnega razpoloženja. Po vojni jo je začela partija napadati, Stalin jo je pa prostaško ukoril. V Oxfordu so ji univerza in ruski občudovalci njenih pesmi priredili prrščen sprejem.

sociologi spadajo med slabše plačane. Seveda lahko dobijo vodilni inženirji v velepodjetjih tudi mnogo višje plače. Razen ameriških davkov je pa treba tudi upoštevati, da so v Ameriki družbene obveznosti mnogo večje in mnogo dražje kot v Evropi.

V Združenih državah je bilo lani 224.000 znanstvenikov in inženirjev, ki so zaslužili letno povprečno po 11.000 dolarjev. Dobra tretjina od njih (80.000) je imela doktorsko diplomu, kar pomeni 1000 dolarjev več. Največjo poklicno skupino tvorijo kemiki, ki jih je 63.000, sledi 27.000 biologov in fizikov. Na matematike, geografje, geologe in psihologe odpade po 17 do 18 tisoč oseb. Jezikoslovcev je 14.000 in prav toliko tudi statistikov. Po pokrajinski razvrstitvi je bilo največ znanstvenikov in inženirjev v državah Kaliforniji in New Yorku, najmanj v južnih državah in na srednjem Zahodu. Največji del znanstvenikov je zaposlen v industriji, v državnih obrtih in šolskih zavodih.

Vodič po Čedadu

Izšel je kratek zgodovinsko-umetniški vodič po Čedadu, ki ga je napisal prof. Carlo Mutinelli. Knjižica šteje okrog 100 strani in nudi vse potrebne podatke za spoznavanje zgodovinskih spomenikov in umetniških del v tem furlanskem mestecu, kjer je bil nekdanj kot znano, sedež langobardske vojvodine. Prav iz takratnega časa je ostalo v mestecu največ kulturnih spomenikov, ki se odlikujejo po svoji izviranosti, ker so mešanica nordijskega in latinskega vpliva.

Čedad je igral pomembno vlogo tudi v zgodovini slovenskega naroda, zlasti v prvih stoletjih po naselitvi Slovencev na današnjem ozemlju. V čedadski okolici se je bilo mnogo bojev med Slovenci in Langobardi, v katerih so zmagali enkrat eni, drugič drugi. Čedad pa je bil pomemben tudi kot izžarevališče vere in duhovne kulture med Slovence.

Lyons Club v Vidmu pa je izdal knjigo »Castelli storici del Friuli« (Zgodovinski gradovi v Furlaniji). Kot že naslov pove, je namen knjige prikazati in orisati Gradove v Furlaniji, in sicer bolj na poljuden kot na znanstveni način, čeprav z resnim znanstvenim kriterijem. Prikazanih je 24 gradov in to ne samo v besedah, ki jih je posnel Aldo Nicoletti. Vsaki grad je analiziran iz zgodovinskega in arhitektonskega stališča, upoštevani pa so tudi vsi tisti elementi, ki lahko vzbudijo zanimanje obiskovalca ali turista. Knjiga je bila natisnjena na finem papirju.

Tudi v tem delu bo našel tisti, ki se zanima za slovensko zgodovino, marsikaj zanimivega.

GOSPODARSTVO

Setev koruze za krmo

Vse do konca žitne žetve še lahko sejemo koruso za krmo. Za krmljenje v zrnju moramo sejati le zgodnje hibridne ali križane sorte, take, ki dozoriyo v približno 100 dneh. Takoimenovanih pedesetdnevnikov ali činkvantinov ne bomo sejali za krmo, ker je pri njih hektarski donos prenizek, poleg tega pa je njih moka prav dobra za človeško prehrano. — Če pa hočemo sejati koruso za zeleno krmljenje — pičnik —, tudi ne bomo sejali pedesetdnevnikov in tudi drugih domačih sort ne, pač pa samo eno izmed naslednjih treh sort, ki so trenutno najbolj priporočljive: »Funk's G 44«, »Silage 440« in »Mielmais«. Od sort za zeleno krmo namreč zahtevamo, da imajo dolge in široke liste in da se močno razrastejo.

Korusa za zeleno krmo uspe najbolje na njivah, katere lahko namakamo. Zal so v naših krajih take njive zelo redke, zato pa bomo sejali koruso za zeleno krmo samo na močno rodovitne njive z gotovo svežino, vlago. Če takih njiv nimamo, marveč samo take v suhih legah, potem ne bomo sejali za zeleno krmo koruso, temveč sirk (rušec), ki je bolj skromen glede zemlje in da kljub temu visoke pridelke.

Tudi glede njiv velja, da se krava pri gobcu molze. Pridelali bomo tem več zelene korusne krme, čim več redilnih snovi bo v zemlji. Zato pa moramo obilno gnojiti. Čim pozanjemo žito, moramo podorati 40 do 50

stotov hlevskega gnoja na vsakih 1000 m² površine. Pred brananjem raztrosimo po isti površini še 60 do 80 kg sestavljenega gnojila 6 — 12 — 9, nakar posejemo — najbolje s sejalko — na že omenjeno površino po 2 kg korusnega semena najbolje v po pol metra oddaljene vrste. Ko se posev nekoliko razraste in doseže 10 do 15 cm višine, raztrosimo na vsakih 10 arov ali 1.000 m² površine po 1 stot amonijevega solitra (nitrato ammonico 26%) ali 30 kg seči (urea agricola). — Iz priporočene količine in kakovosti gnojil je razvidno, da hoče imeti korusa mnogo dušičnatih gnojil in da je za dušik prava požeruhinja, posebno če raste na namočeni zemlji.

Košnjo rastočega pičnika ali krmske koruso narekuje pa ali potreba po krmi za takojšnje krmljenje ali dovoljna dozorelost krme. Slednje spoznamo po trdoti zrnja na storžih, ki se razvijajo na močnejših steblih. Če pritisnemo z nohtom palca desne roke na zrno in se to prav malo uda, potem je pičnik še celo predozorel. Če se pod pritiskom z nohtom takoj pojavi iz zrna mleko, je dovolj dozorel, ker je dosegel mlečno dozorelost. Če pa je zrnje še prav mehko in tudi drugače vidimo, da se pičnik še močno razvija, ga pustimo še nekaj dni. Največ tečne krme nudi njiva pičnika ob mlečni dozorelosti. Kdor ima prostor in pripravo za silažo, naj ga takrat pokosi in spravi v silos.

V ITALIJI PIJEMO PREMALO MLEKA

Na pobudo Italijanskega odbora za mleko in pod pokroviteljstvom ministrstva za poljedelstvo je bilo te dni v Turinu prvo mednarodno zdravniško zborovanje o mleku. Na zborovanju so predavali o zdravstvenem pomenu uživanja mleka. Predavatelji so opozorili tudi na dejstvo, da italijansko prebivalstvo pije premalo mleka, mnogo manj kot prebivalstvo drugih naprednih zahodnih držav. Vsak prebivavec Italije popije na leto povprečno le 65 litrov mleka, medtem ko popije vsak Irec povprečno po 245 litrov mleka na leto, vsak Kanadčan 230 litrov, vsak Švicar 190 litrov, vsak Anglež 175 litrov in vsak Američan 181 litrov.

Med dvajsetimi državami Evropske organizacije za gospodarsko sodelovanje (OECE), zaostajajo v pogledu uživanja mleka za Italijo samo Španija, Grčija, Turčija in Portugalska.

PREMAJHNA TEHNIČNA POMOČ

Na posvetovanju o mednarodnem tehničnem sodelovanju v Milanu je bilo poudarjeno, da je Italija še premalo udeležena pri tehnični pomoči nerazvitim državam. Leta 1964 je dala sicer deset milijard lir za tehnično pomoč takim državam, toda v takih državah je delalo po programu tehnične pomoči samo 350 italijanskih tehnikov. Temu je vzrok pretog in prepočasen postopek pri nabiranju tehnikov za tako pomoč, kot je poudaril neki predavatelj.

ČILSKI RUDARJI V NEMCIJI

Zahodna Nemčija in Čile sta sklenila pogodbo, po kateri bo prišlo delat v nemške premogovnike v Porurju 7.000 čilskih rudarjev. Prvih 150 Čilencev bo začelo z delom 2. julija. Prejemali bodo po 300 ameriških dolarjev na mesec. Pogodba velja za tri leta.

V Nemčiji je delalo lani okrog 1 milijon tujih delavcev.

Gospodarstvo preteklosti in bodočnosti

Ta pojav, da se delež narodnega dohodka iz poljedelstva sorazmerno manjša v prid industrije, pa je opaziti v gospodarskih statistikah vseh držav. Različen je le ritem naraščanja industrije: v naprednih državah je bil in je hitrejši kot v zaostalih državah, in najhitrejši je v tistih državah, ki si lahko v polni meri privoščijo tehnični napredek, kot na primer Združene države. Tam se je zmanjšal delež poljedelstva v narodnem dohodku od 32% leta 1850 na 9% leta 1935. Pri tem pa je znano, da je ameriška poljedelska proizvodnja v absolutnem smislu, to je po količini, v istem času izredno narastla, ker se je kar najbolj tehnizirala.

Te stvari pa so bolj ali manj znane vsakomur in ne predstavljajo odkritja. Za odkritje moderne sociologije pa bi lahko označili nekaj drugega: namreč da ta razvoj od poljedelstva k industriji ni nekaj shematičnega, nekaj stalnega in togo zakonitega v smislu zakonov gospodarskega razvoja, ampak prinaša s seboj presenečenja. Tako so na primer ugotovili, da se je v zadnjih sto letih, to je v dobi revolucionarnega in naglega tehničnega napredka, bistveno spremenila tudi notranja struktura poljedelstva v naprednih državah. V Franciji je predstavljalo žito pred letom 1850 več kot tri četrtine vsega dohodka iz poljedelstva, po sto letih pa predstavlja le še 10% vse vrednosti poljedelskih pridelkov. To je pripisati dejstvu, da se je prehrana prebivalstva zaradi dviganja življenjske ravni zelo spremenila. Danes pojedó ljudje mno-

go več mesa in drugih visokovrednih živil, na primer jajc in mleka, zato pa tem manj kruha. Prehrana prebivalstva je odvisna največ od žita le v revnih državah.

Se zanimivejše s sociološkega stališča je neko drugo dejstvo v modernem tehničnem in gospodarskem razvoju, namreč da se je začel v najnaprednejših državah sorazmerno krčiti tudi že del industrije v narodnem dohodku in zaposlitvi, v prid takoimenovanih terciarnih dejavnosti.

Med terciarne dejavnosti prištevamo naslednje gospodarske skupine in aktivnosti: prevozne, telekomunikacijske; vse, ki so v zvezi s higieno, lepoticenjem in zdravstvom, tujsko-prometno industrijo, pripravljanje in prodajo pijač in tobaka; tiste, ki se ukvarjajo s poučevanjem bodisi v javnih ali zasebnih šolah, ter duhovniške poklice; vse, ki imajo opravka s prodajo in popraviljanjem avtomobilov, pa tudi vse druge služnosti in obrti; aktivnost denarnih zavodov, zavarovalništvo, trgovino, kulturne dejavnosti, javno upravo in domače dejavnosti: torej vse, kar ne spada k poljedelstvu in industriji.

Medtem ko se je dolgo časa zdelo, da industrija izpodriva delež terciarnih dejavnosti, ker jim odteguje naraščaj, ki se je rajši zaposljeval v tovarnah in industrijski administraciji, je opaziti v zadnjih desetletjih, da se sektor terciarnih dejavnosti v gospodarskih statistikah najnaprednejših držav stalno večja, najbolj ravno v tistih državah, ki so tehnično najbolj razvite, kot

so to Združene države, skandinavske države, Francija in druge zahodne države. V Združenih državah je zavzemala sekundarna, to je industrijska dejavnost največji delež v gospodarskih statistikah okrog leta 1921, ko je znašala največ 35%. Od takrat se je njen sorazmerni delež stalno manjšal v prid terciarnih dejavnosti, razen v času druge svetovne vojne, zaradi močno povečane industrijske dejavnosti, ki so jo narekovale vojaške potrebe. Po vojni se spet stalno manjša, narašča pa sektor terciarnih dejavnosti.

Seveda pri tem nikakor ne gre za dejansko zmanjšanje industrijske proizvodnje, ki nasprotno tako po obsegu kot po vrednosti stalno in naglo narašča, enako kot smo dejali že o ameriški poljedelski proizvodnji. Ta zadnja se je sicer zmanjšala na manj kot na eno desetino v svojem prispevku k narodnemu dohodku, pri tem pa zadosti ne le vsem domačim potrebam, ampak tudi ogromno izvažata ter ustvarja zaloge življa za ves svet, kot se je videlo ravno pred kratkim, ko je prodala Amerika žito celo Sovjetski zvezi.

Enako je z ameriško industrijo. Njena proizvodnja je ogromna in raste v naglem ritmu kar naprej, toda v še bolj naglem ritmu narašča delež terciarnih dejavnosti, katere je v veliki meri priklicala v življenje prav moderna industrijska tehnika, zlasti s tem, da je izredno dvignila življenjsko raven, tako da čutijo zdaj ljudje potrebe in želje po vsakovrstnih uslugah in udobnostih, katerim so se morali preje odreči. In tem njihovim potrebam in željam lahko zadoste le terciarne dejavnosti. (Dalje)

VIRGILU ŠČEKU V SPOMIN

V četrtek dne 27. septembra 1923 se je vršil redni občni zbor Političnega društva Edinosti v Gorici. Navzoča sta bila državna poslanca Šček in dr. Wilfan, dočim sta se poslanca Lavrenčič in dr. Podgornik opravičila in pismeno pozdravila občni zbor. Politično društvo Edinost v Trstu sta zastopala dr. Slavik in dr. Čok.

Ob določenih uri je otvoril občni zbor predsednik g. Križman in prešel na dnevni red.

V imenu Političnega društva Edinosti v Trstu je občni zbor pozdravil dr. Slavik, ki je poudarjal nujno potrebo enotnega dela vseh političnih društev. Dr. Wilfan je razvi-

164.

Dr. E. BESEDNJAK

jal svoje naziranje glede političnega delovanja Slovanov v Italiji ter poudarjal, da more biti naše delo le nacionalistično, ker je ta edina ideja, ki nas veže.

NEKAJ RESOLUCIJ

Ob sklepu je bilo enoglasno sprejetih par resolucij, ki se glase takole:

»Občni zbor Političnega društva Edinosti v Gorici ugotavlja z globokim obžalovanjem, da se na slovenskem ozemlju vrši sistematična in široko zasnovana borba proti jeziku našega ljudstva, katera postaja čedalje bolj odločna, ostra in splošna.

Iztrebili so naša starodavna krajevna imena, ki so zrasla iz ljudstva in njegove zgodovine, odstranili so vse slovenske napise iz javnih uradov, odpravili vse uradne slovenske prevode državnih in deželnih zakonov, ki odgovarjajo praktičnim potrebam slovenskega ljudstva in interesom javne uprave, zatrli slovensko dopisovanje z vsemi deželnimi in državnimi uradi, prepovedali vsem oblastvom, da občujejo s prebivalstvom v njegovi domači govorici in končno vrgli celó iz sodišč jezik slovenskega ljudstva.

Občni zbor izjavlja, da smatra borbo proti slovenskemu jeziku za očitno in odkrito borbo proti slovenskemu narodu in odobrava zato z vsem srcem in vso dušo odločen nastop naših parlamentarnih zastopnikov, našega tiska in naših organizacij, pozivajoč jih, naj vztrajajo pogumno v obrambi naših jezikovnih pravic pri občinskih, deželnih in državnih uradih na slovenski zemlji, posebno pa pri sodnijah, ker je to najelementarnejša zahteva sodobne civilizacije.«

ZA NAŠE OTROKE

»Občni zbor stoji na stališču, da imajo otroci slovenskega ljudstva od Boga in narave dano pravico do takega šolstva, ki edino nudi zdravo vzgojo in pravo izobrazbo, to se pravi do šolstva, ki priznava materin jezik za podlago vsega pouka. To načelo je postalo last kulturnega človeštva, je temelj vsega duševnega napredka italijanskega naroda in ravnotako temelj vse kulture slovenskega ljudstva.

Šolska reforma, ki jo namerava izvesti v teh dneh minister in evropski učenjak Giovanni Gentile, pomeni pa smrtni udarec temu načelu, ker uvaja italijanski jezik tudi v ljudsko šolo Slovencev kot učni jezik.

Ta reforma nam hoče vzeti pravice, ki nam jih je dal Bog in katerih nam ne more ugrabiti nobena država, nobena vlada in nobena posvetna ali cerkvena oblast. Ako bi privolili v to reformo, bi privolili v uničenje naše lastne slovenske kulture, do česar nimamo nikake pravice!

Nasprotno! Naložena nam je naravnost sveta dolžnost, da se borimo za duševno življenje slovenskih otrok ravnotako in še več kakor za njihovo telesno življenje.

Zato dviga občni zbor v imenu stotisočev slovenskih staršev in njihove dece odločen in oster ugovor proti nameravani reformi ter zahteva, da pravice slovenskega ljudstva po

lastnem šolstvu uvažuje in spoštuje tudi sedanja država in sedanja vlada.«

ZA IZOBRAZBO LJUDSTVA

»Občni zbor Političnega društva Edinosti ugotavlja z žalostjo, da se prosvetno gibanje med goriškimi slovenskim ljudstvom v zadnjem času stalno ovira in premišljeno tlači.

Mnogoštevilne cvetoče izobraževalne organizacije, ki so bile pred vojno ponos slovenskih vasi in slovenskih trgov in ki so dvignile v petdesetih letih slovensko ljudstvo med najbolj prebujene narode v srednji Evropi, so v nevarnosti, da propadejo. Nova društva se načelno več ne dovoljujejo, obstoječe izobraževalne organizacije naletavajo pa na take ovire, da je njihovo delovanje postalo v zadnjem času skoro nemogoče,

Kako naj razvijajo društva svoje vzgojno in prosvetno poslanstvo med ljudstvom, ako zahtevajo oblastva za posamezno prireditve komisijki ogled odra, kar stane društvo 150 do 250 lir?

S temi prosvetnimi organizacijami so vršili Slovenci boj proti alkoholizmu, proti surovosti, proti razuzdanosti, proti nekulturi. Ali hoče vlada, da se vrne slovensko ljudstvo v dobo pijančevanja in surovih vaških preteпов, ki so jih prosvetne prireditve pred dvajsetimi leti zatrle?

Občni zbor izjavlja, da je kulturna dolžnost države prosvetno gibanje Slovencev podpirati in zato zahteva od vlade, naj odstrani vse krivične ovire, ki ogrožajo obstanek celokupnega prosvetnega pokreta med slovenskim ljudstvom.«

VODSTVO

Na občnem zboru je bila predlagana ena sama lista, ki so jo zborovalci, ker ni bilo protiliste, enoglasno sprejeli.

V ožji odbor so bili izvoljeni: dr. Engelbert Besednjak, Franc Bitežnik, dr. Josip Bitežnik, dr. Stojan Brajša in ravnatelj Anton Vuk.

V širši odbor so bili izvoljeni možje vseh stanov, razdeljeni po okrajih.

(Dalje)

V tem hipu sem že na sledi tega izrednega lovskega plena, kot si Vaša visokost lahko predstavlja. Imam fin nos in veliko izkušnost. Posamično poznam vse dragocene kamne v zbirki svojega brata, kot pozna pastir svoje ovce, in naj me vrag vzame, če se mi ne bo posrečilo, da jih bom drugega za drugim dobil nazaj.«

V tistem hipu je prišel natakár povedat, da čaka pred vrati kočija Mr. Vandeleura.

Mr. Rolles je pogledal na uro in videl, da je čas, da tudi on odide. Ta slučaj, da je moral istočasno proč, mu je bil nekoliko neprijeten, kajti po pravici povedano, bi rajši nikoli več ne videl tega lovca na diamante.

Ko je prispel na postajo, je stopil v spalni voz prvega razreda. Ker je imel zaradi svojega dolgega študija nekoliko zrahljane živce, si je hotel privoščiti malo udobnejše potovanje.

»Tu notri vam bo udobno,« mu je dejal kontrolor. »V vašem oddelku ni nikogar; samo nek star gospod je v drugem koncu vagona.«

Bližal se je čas odhoda in vozni listek je imel že preluknjan, ko je odkrill Mr. Rolles onega drugega potnika, ki je stopal v vlak, da zasede svoj prostor, v družbi mnogih nosačev. In ni ga bilo človeka na svetu, ki bi ga bil Mr. Rolles v tistem hipu manj želel videti. Tisti potnik ni bil namreč nihče drug kot stari John Vandeleur, bivši diktator.

Spalni vozovi Velike severne proge sestavljajo trije oddelki: po eden na vsakem koncu vagona je za potnike, tretji, v sredi, pa služi za toailete in umivalnico. Drsalna vrata ločijo oba spalna oddelka od umivalnice; ker pa ta vrata nimajo ključavnice ali zapaha, se lahko reče, da sestavlja ves vagon v resnici en sam velik oddelek.

■ 21 ■

MAHARADŽOV DIAMANT

R. L. STEVENSON

Zgodba o mladem duhovniku

Mr. Rolles je začel premišljovati o svojem novem položaju. Takoj je opazil, da je brez obrambe: če bi diktatorja prijelo, da bi ga hotel ponoči obiskati, bi mu tega ne mogel preprečiti. Nobene možnosti ni bilo, da bi se utrdil pred njim: bil mu je izročén na milost in nemilost, kakor na odrptem polju.

Ta ugotovitev je napolnila njegovega duha s tesnobnim strahom. Streslo ga je, ko se je spomnil na okrutne zgodbe, ki jih je bil pripovedoval njegov sedanji sopotnik med večerjo; in spomnil se je tudi, da je nekoč slišal, da imajo nekateri ljudje čudno sposobnost, da začutijo kako dragoceno kovino tudi skozi zidove in tudi na precejšnje razdaljo. Morda velja to tudi za diamante. In kaj bi bilo čudnega, če bi imel to sposobnost človek, ki se je sam bahal, da je lovec nanje?

Naš duhovnik je vedel, da se mora tega človeka bati in da je vsega zmožen. Zato si je iz dna srca želel, da bi se čimprej zdani. Pri tem pa ni opustil nobenega previdnostnega ukrepa: skril je svoj diamant v najbolj skriti žep svojega kompliciranega sivga površnika in se priporočil božji Previdnosti.

(Dalje)

ŠPORTNI PREGLED

Kaj bo s športno palačo v Trstu?

Trst je eno izmed redkih večjih italijanskih mest, kjer športniki še nimajo svojega doma — športne palače. Pred leti so sicer gostovali v velikem velesojemskem paviljonu na Montebellu, toda ta stavba je bila neprimerna za športne prireditve in so prirejanje tekem v njej opustili.

Pred leti so začeli voditelji tržaškega športa razmišljati o gradnji prave športne palače. Precej časa so porabili za iskanje in preučevanje primerne prostora. Končno je občina odstopila veliko zemljišče na Pončani, ki je za tako gradnjo zelo primerno. Leži sredi večjega števila važnih cest in ulic ter pelje tja tudi trolejbusna proga.

Toda vsa stvar je kasneje iz raznih vzrokov zapala. Precej je k temu prispevalo tudi pomanjkanje denarnih sredstev, katere je osrednji CONI v Rimu obljubil, vendar je denar med čakanjem na začetek gradnje izdal v druge namene. Medtem so v Trstu izdelali že načrte za stavbo in čakali na primerni trenutek.

Težko je reči, če je ta trenutek danes že prišel. Vsekakor pa so nastopili v zadevi tržaške športne palače novi elementi. Pred nedavnim se je namreč s predsednikom CONI-ja odvetnikom Onestijem v Rimu srečal znani tržaški športni delavec odvetnik Sblattero. Iz njunega razgovora je bilo razvidno sledeče:

CONI trenutno nima nikakršnih sredstev za financiranje gradnje tržaške športne palače. Toda v kratkem se pričakuje v parlamentu razprava o tem, da bi delili dobiček od italijanske športne stave TOTOCALCIO po novem ključu: pol dobička državi in pol CONI-ju. Tako bi italijanski olimpijski odbor prišel do novih sredstev in s temi bi najprej podprl gradnjo palače v Trstu.

Vsa stvar je tako po večletnih premikih naprej in nazaj še vedno na istem mestu. Vendar pa je novost trenutnega stanja v tem, da je padla konkretna obljuba: takoj po delitvi dohodkov od TOTOCALCIO po slovitom načelu »fifty - fifty« bomo v Trstu prišli do lastne športne stavbe.

Kakšna pa bo pravzaprav ta stavba? Kot vse kaže, jo bodo gradili v dveh etapah: najprej bodo postavili dvorano z obokanim stropom za košarko, odbojko in tenis. Poleg nje bo telovadnica za orodno telovadbo in manjši prostor za težko atletiko. V dvorani bi lahko tekam prisostvovalo do približno 3.500 gledalcev.

V drugi etapi pa bi prizidali še prostore za boks, sabljanje in manjši plavalni bazen s sladko vodo. Tako bi palača služila najrazličnejšim športom in bi bila za tržaške športnike res to, kar jim zdaj najbolj manjka: središče in dom.

Manjše nagrade za smučarje

V teh »pasje« vročih dneh je kar prijetno razpravljati o snegu in smučanju. Seveda pa ni bil to glavni razlog, da so priredili pred dnevi v romunskem obmorskem letovišču Mamaia kongres Svetovne smučarske zveze, na katerem so obravnavali številna pereča vprašanja tega športa. Smučanje se je namreč po vsem svetu v poslednjih sezonah izredno razvilo in tako nastajajo na tekmovalnih problemih, ki jih še pred nekaj leti ni bilo.

Mednarodna smučarska zveza je predvsem pravljala o dveh predlogih, s katerima naj bi nekoliko zavrli vpliv profesionalizma v zimskem športu. Zveza bo — po prvem predlogu — stopila v stik z vsemi velikimi tovarnami smučij in skušala doseči, da bi te proizvajale tekmovalne revizite brez reklamnih namenov. Tako naj bi na

primer za tekmovalce izdelovali smučij brez napisane tovarne, ki jih je naredila.

Drugi predlog pa je posegel na občutljivo področje plačevanja tekmovalcev. Ti sicer v večini primerov res niso dobivali za svoje športne uspehe denarja, zato pa so prejeli praktične nagrade, katerih vrednost nikakor ni bila majhna. Znano je, da je Toni Sailer dobil v dar veliko zemljišče, Slibar je prejel za svoj rekordni skok avto itd. Po sklepu mednarodne zveze odslej taka darila ne bodo smela presegati vrednosti 60.000 lir.

Padli so tudi številni predlogi za poseg v tekmovalna določila. Tako naj bi uvedli v veleslalomu odslej dva spusta namesto enega samega. Na tekmovalnih podokriljem Zveze bodo nastopali tudi v hitrostni vožnji z letičnim startom. Preskusili bodo sistem tekmovalja v slalomu, po katerem naj bi na obeh progah startala po dva tekmovalca istočasno, nato pa izmenjala svoji progi. Nekaj novosti je predvidenih tudi za smučarske skoke itd.

SODNIK SE JE IZGUBIL

Luksemburg je majhna evropska deželica, ima tudi svoje velike težave. Vsaj na nogometnem področju. To lahko ugotovimo iz dogodka, do katerega je prišlo pred nekaj dnevi in ki je seveda povsem resničen.

V malem kraju Hostertu imajo nogometno moštvo, ki se že več let vneta podi za usnjeno žogo. Vaščani so svojo ekipo prijavi tudi za prvenstveno ligaško tekmovalje in tako bi bili morali tudi eno zadnjih nedelj odigrati uradno tekmo.

Za uradno tekmo pa je treba imeti uradnega sodnika in luksemburška nogometna zveza je seveda — po navadi — določila moža s piščalko, ki naj bi v Hostertu piskal in delal red na igrišču. Vse je izgledalo enostavno in preprosto.

V luksemburški deželi imajo namreč kljub majhnemu ozemlju kar dva kraja z enakim imenom. In usoda je hotela, da se oba kraja imenujeta Hostert. Odveč je pripomba, da bi naše zgodbe ne bilo, če bi sodnik krenil v pravi kraj, v pravi Hostert. Toda odšel je v napačnega.

Sodnik je v napačnem Hostertu ves spehan iskal nogometnaše, in jih seveda ni našel. Nogometnaši v pravem Hostertu pa so zaman čakali na sodnika in ga seveda tudi niso dočakali. Zato so po enournem brezuspešnem čakanju enostavno potegnili s tribune nekega gledalca, ga proglasili za sodnika in tekma se je začela.

Ce se je tekma kljub zasilnemu sodniku zaključila brez težav, pa se niso zaključile težave okrog obeh Hostertov. Da bi ne prišlo do ponovnih usodnih nogometnih pomot, zahtevajo prebivalci nogometnega Hosterta, naj bi enemu izmed obeh krajev spremenili ime.

S TRŽAŠKEGA

ŠTIRI DNI VESELEGA RAZPOLOŽENJA

(Nadaljevanje s 4. strani)

ta dr. Rinaldini — svoj pozdravni govor je zaključil v slovenščini — in kmetijski nadzornik dr. Perco.

Za veselo razpoloženje obiskovavcev razstave je ta dan, kot tudi vse ostale dni — skrbela nabrežinska godba pod taktirko kapelnika Josipa Devetaka. Ta godbeni ansambel upravičeno zasluži vse priznanje in pohvalo, saj je letos za mnoge bil pravo odkritje.

V soboto zvečer je še nastopil znani in kvalitetni mešani pevski zbor »Gallus« iz Trsta, ki ga vodi prof. Ubald Vrabec. Njegovo izvajanje je naravnost navdušilo poslušavce. V nedeljo popoldne pa so prišli na svoj račun ljubitelji nogometa. Na športnem igrišču so se pomerili »poročeni in neporočeni«. V prvem polčasu so se »stari« še nekam dobro upirali mlajšim, a ti so jih v drugem polčasu kmalu spravili na kolena in jih premagali s 4:1. Potek igre je po mikrofону mojstrsko posređoval »znani športni komentator« Stanko Devetak.

Zvečer pa je bil za Nabrežino zares edinstven nastop gojencev Glasbene šole iz Solkana. Že naslov prireditve — Moja dežela - ves svet — pove vsebino sporeda. Poslušavci so kar strmeli od začudenja spričo mojstrskega izvajanja številnih pevskih in drugih točk. Ta prireditev je bila pod okriljem domačega prosvetnega društva »Igo Gruden«. V ponedeljek zvečer je imela poseben koncert že omenjena nabrežinska godba, nato pa je nastopil znani zbor »G. Verdi« iz Ronk, ki je mojstrsko odpel več pesmi. Škoda, da je ta drugače popolnoma uspešni koncert nekoliko motil veter.

Razstava se je zaključila, kot smo omenili v terek. Ta dan je bilo na sporedu nogometno srečanje med enajstorico Nove Gorice in Kraško reprezentanco. Zmagali so gostje s 5:4. Obe ekipi sta pokazali lepo igro. Zvečer je še bila tombola, pri kateri se je sreča nasmehnila gospe Mirandi Lesica iz Nabrežine, ki je prejela prvi dobiček (50 tisoč lir). Nato je obiskovavec razstave pozno v noč zabaval ansambel prof. E. Ambrozeta. Po splošnem mnenju občinstva je letošnja razstava spričo zares odličnih vin in vrste pestrih prireditev odlično uspela in bila najlepša od vseh treh prejšnjih. Organizatorjem je zato treba čestitati in izreči vse priznanje.

MATURE

V četrtek so se začele po vsej državi pisnene naloge za mature in usposobljenostne izpite. Na delu je 2098 izpitnih komisij. Za vse slovenske maturante se vršijo izpiti v Trstu na liceju, učiteljski in trgovski višji srednji šoli. Začeli so se pa že včeraj, ker imajo naši dijaki eno pismeno nalogo več.

Vsem dijakom, ki so se podvrgli eni najbolj zahtevnih skušenj v življenju, želimo predvsem mirne živce in — dosti uspeha.

Repentabor:

SAGRA »TERANA IN PRŠUTA«

Dne 11. julija bodo v Velikem Repnu odprli 3. šagro »terana in pršuta«. Ob tej priložnosti bo nagradna razstava domačega terana, ki jo prireja Pokrajinska turistična ustanova s sodelovanjem Kmetijskega nadzornišтва in repentaborske občinske uprave.

Zahvala

Globoko ganjeni nad tolikimi dokazi spoštovanja in ljubezni, ki sta bili izkazani našemu dragemu

JOSIPU ROLLIJU

se lepo zahvalujemo vsem, ki so nam ob naši veliki žalosti stali ob strani in z nami kakorkoli sočustvovali.

Družina

Trst, 1. julija 1965

ZALOIGRA V LEDU

(Nadaljevanje s 3. strani)

skega pristana Lime proti jugu; v Drakeovem prelivu je zajadral med plavni led; zgubil je smer in zašel med dve ledeni gori, ki sta ga stisnili in uklenili v ledeno škatlo. Štirideset let je »Jenny« ostala uklenjena v ledeni gori. Sele ko se je gora razklala, je izpustila razbito jadrnico z mrtvo posadko iz svojih klešč.

Tako je bral kapitan ladje »Hope« v dnevniku svojega mrtvega tovariša. Ukazal je trupla obtežiti in spustiti v morsko globino, ostanke jadrnice pa sežgati. Ladijski dnevnik je po svoji srečni vrnitvi z južnega arktičnega morja izročil angleški admiraliteti.

379. Zvečer je gorel pred šotorom prijeten, velik ogenj. Ob njem sta na brezovem deblu sedela Jim in Nepeesa. Jim se je v nekaj urah popolnoma spremenil: še bolj prijazen je postal, mlajši, in v očeh mu je utripala čudna svetloba. Ob njenih nogah je ležal Baree in ju zvesto opazoval. Gledal je, kako Jim boža svilene Nepeesine kite in jo posluša.

380. Nepeesa mu je pripovedovala svojo zgodbo. Zalostno zgodbo o umoru v očetovi hiši, o svojem begu in skoku v prepad. Carvel je stiskal zobe. O, ko bi vse to vedel takrat, ko je srečal McTaggarta ob pasteh pri ujetem Bareeju! Pred očmi so mu vstajale strahotne slike Nepeesinega obupa, ko je iskala rešitev v smrti v globokih, mrzlih valovih.

381. Gledal je Vitko vrbo in bil v srečo hvaležen vrtincu, ki je ni pogoltnil, temveč jo je vrgel na breg. V mislih se je zahvaljeval starcu, ki ga je poznal samo po Nepeesinem pripovedovanju: staremu Indijancu Tubou, ki je našel Nepeeso nezavestno na bregu kanjona in jo na rokah nosil vso dolgo pot od prepada do svoje kočice.

382. Živo si je predstavljal dolge, mrzle zimske noči, v katerih je Nepeesa nihala med življenjem in smrtjo. Strašne zimske dneve gladovanja in bolezni, boja s smrtjo, ki ga je bojeval zvesti stari brez zdravnika in brez zdravil, le s skrbno nego in očetovsko ljubeznijo do hčerke svojega umornega prijatelja. Mršil je čelo in globoko sodel.

383. Ko je bila zima najhujša in sneg najvišji, je umrl še stari Tuboa. Deklica, ki jo je Jim ljubil od prvega trenutka, ko jo je ugledal, je ostala sama v Indijančevi koči. Razumel je njeno tedanje trpljenje in obup, stradanje in zmrzovanje. S stisnjenimi pestmi je dejal: »Jutri pojdem v Lac Bain. Pojdem in ne vrnem se, dokler ga ne ubijem!«

384. Nepeesa je za trenutek pomolčala. Gledala je v ogenj, ko je spregovorila: »Tudi Tuboa je hotel oditi v Lac Bain, pomladi, ko bi lahko potoval. Pa ga je smrt prehitela. Zato ga moram ubiti jaz. Prinesla sem s seboj Tubojevo puško. Ne bo vam treba hoditi v Lac Bain, gospod Jim. Trgovcu sem poslala glasnika.« »Glasnika.« Prikimala je.